

6. Kasemi, M. – سيرة القصيدة، ببليوغرافيا الشعر العربي الحديث والمعاصر – بالمغرب 1936–2000. منشورات اتحاد كتاب المغرب، 2000. – 83 ص.

7. Lukaszyk, E. Is There Tunisian Literature? Emergent Writing and Fractal Proliferation of Minor Voices // Colloquia Humanistica. – University of Warsaw, 2011. – PP. 79–93.

8. Фильштинский И.М. История арабской литературы V – начало X века. – Москва, 1985. – 524 с.

Стаття надійшла до редакції 24.04.15

С. Рыбалкин, асп.

Институт филологии КНУ имени Тараса Шевченко

Социальная и художественная проблематика в стихах тунисских поэтов XX ст.

В статье рассматривается эволюция арабоязычной поэзии Туниса XX в. Очерчены роль и место литературной критики, а также ключевые этапы формирования и тематика творчества тунисских писателей. Исследование сопровождается авторским переводом и анализом отдельных отрывков аутентичных художественных текстов.

Ключевые слова: Абу-ль Касем аш-Шабби, арабоязычная поэзия Туниса, литература Магриба, национальная идентичность, свободный стих.

S. Rybalkin, PhD student

Institute of Philology Taras Shevchenko National University of Kyiv

Social and artistic issues in the verses of tunisian poets of the 20th century

The paper studies the evolution of Tunisian Arabic poetry in the 20th century with the determination of its main periods, and the role of literary critics. The research also highlights the key topics in the verses of Tunisian poets. The study is accompanied by author's analysis and translation of certain fragments of authentic Arabic texts into the Ukrainian language.

Key words: Abu-l Qasem al-Shabbi, free verse, National identity, the literature of Maghreb, Tunisian Arabic poetry.

УДК: 821.161.2-32.09

О. В. Рибась, асп.

Институт філології КНУ імені Тараса Шевченка, Київ

НАРАТИВНІ МОДЕЛІ ЗБІРКИ НОВЕЛ "НА ФИЛЯХ ЖИТТЯ" СИЛЬВЕСТРА ЯРИЧЕВСЬКОГО

У статті досліджено наративні моделі першої збірки малої прози українського письменника межі XIX–XX ст. Сильвестра Яричевського

"На філях життя". Наративна методологія дозволяє простежити формування проблемно-тематичного спектру та індивідуального стилю, що відображає сецесійні процеси в українській літературі на тлі європейських мистецьких рухів.

Ключові слова: *нاراتив, наративна модель, наратор, дієгезис, новела, сецесія.*

На прикладі творчості найвідоміших європейських письменників межі ХІХ–ХХ століть – Франца Кафки, Артура Шніцлера, Йозефа Рота, Антона Чехова, Івана Франка, Василя Стефаника та ін. – помічаємо, що у європейській літературі на межі ХІХ–ХХ століть починає домінувати мала проза, зокрема новела з її гострою кульмінацією, неочікуваною розв'язкою, трансформованим сюжетом.

У цьому контексті розглянемо творчість західноукраїнського письменника Сильвестра Яричевського, чия проза була відома освіченому читачеві кінця ХІХ ст. не лише на Батьківщині (західна Україна), але й в Австро-Угорській імперії та Румунії. Високо поцінований І. Франком та О. Маковеєм, у ХХ ст. письменник був несправедливо забутий. Нині ім'я С. Яричевського повертається до академічної історії літератури: кілька розділів присвячено письменникові у "Історії української літератури кінця ХІХ – початку ХХІ ст." професора Ю.І. Коваліва, де розгляд творчості митця пов'язується з сецесійними рухами [2]. Науковець В.В. Челбарах на матеріалі аналізу творчості С. Яричевського, Марка Черемшини, Є. Мандичевського та ін. також довела вплив на них Віденської сецесії [5].

Досі науковці не здійснювали наратологічний аналіз творів С. Яричевського, що являє *новизну* та розкриває горизонти подальшого вивчення. *Актуальність* дослідження полягає в тому, що наратологічний аналіз сприяє глибшому розумінню оповідних моделей і структур як віддзеркалення способу вираження нового світогляду доби переходу до модернізму та може бути плідним у розумінні сецесії на прикладі творчості конкретного автора. *Метою* роботи є виокремлення наративних моделей у першій прозовій збірці Сильвестра Яричевського "На філях життя", а також визначення їхніх складових та характеристик.

Наратологічна *методологія*, що сформувалася у світовому літературному процесі в кінці 60-х років ХХ століття як теорія

наративу завдяки структуралізму, рецептивній естетиці, психології творчості, в Україні як окрема дисципліна нині переживає період свого становлення. Більшість дослідників використовують понятійно-методологічний інструментарій, розроблений наратологами Ж. Женеттом ("Фігури") та В. Шмідом ("Наратологія"). Вивченню наративних моделей присвячені наукові праці таких вітчизняних дослідників: М. Ткачука "Наративні моделі українського письменства", В. Сірук "Наративні структури в українській новелістиці 80–90-х рр. ХХ ст. (Типологія та внутрішні моделі)", Л. Деркач "Наративні моделі у прозі Валеріана Підмогильного" та ін.

Що таке *наративна модель* і в чому її специфіка? Щоб відповісти на це запитання, звернемося до загальнонаукового визначення моделі, яке походить від латинського слова *modus* – зразок, копія, образ. Філософський словник за редакцією В.І. Шинкарука подає таке визначення: "Модель – це речова, знакова або уявна система, що відтворює, імітує чи відображає принципи внутрішньої організації або функціонування, ті чи інші властивості досліджуваного об'єкта (оригіналу), безпосереднє вивчення якого через певні причини неможливе чи ускладнене, і яка може замінити цей об'єкт у пізнавальному процесі з метою одержання нової інформації про нього" [4, 304]. Отже, саме поняття моделі спричинене гносеологічною необхідністю пізнання за аналогією та функціонує у багатьох науках.

Наратив притаманний процесам пізнання, структурування дійсності та впорядкування досвіду, відповідно, може бути джерелом знань і про текст, і про автора. Наративна модель – теж певна система, яка відображає властивості семантичних структур внутрішньотекстового рівня та дозволяє глибше занурюватися у художній твір. У літературознавстві існує багато підходів до розгляду цього поняття (К. Леві-Стросс, Й. Брокмейєр, Р. Харре та ін.). Наративна модель як система принципів конституювання тексту на глибинному рівні формування за характеристикою сучасної дослідниці Лариси Деркач містить такі складові: особливості організації подієвого ряду (мінімальні розповідні одиниці); спосіб представлення історії, порядок представлення подій (наративний темп); фокалізацію (точка зору) як вузол

умов, які впливають на сприйняття та відтворення подій; тип представлення висловлювань і думок персонажів, наратора, авторських знаків у тексті [1].

Прозова творчість Сильвестра Яричевського дає широке поле для аналізу наративних моделей, адже містить художні експерименти, притаманні переходовій *сецесійній епосі*. Як зазначає професор Ю. Ковалів: "перехідний етап у кожній національній літературі завжди здійснюється за принципом притягування – відштовхування, має у творчій еволюції кожного письменника власні часові інтервали, вказує на складний рух від одного напрямку (стилю) до іншого. Такий процес називають сецесією (лат. *secessio* – відпадання, відмежування)" [2, 19]. Про зміну художньої парадигми у час переходу від реалізму до модернізму пише і дослідник М. Ткачук, відзначаючи діалогічність художнього мислення: "наратор, з одного боку, переживає внутрішні текстуральні зв'язки з автором, персонажами чи реципієнтом літературного твору, а з другого – перебуває в інтертекстуальному зв'язку з елементами інших літературних творів" [3, 186].

Якою була новелістика С. Яричевського? Візьмемо до уваги, що вона постала з газетних фейлетонів, тримаючи у фокусі уваги людину в контексті соціальних зрушень кінця ХІХ ст. Маючи досвід журналістської роботи, автор надає слово персонажам. Про специфіку творення малої прози пише у передмові до двотомного видання творів письменника дослідниця М. Ласло-Куцюк: "Оповідання Яричевського <...> являють собою часто портрети "з натури" реальних осіб, з якими автор, подібно репортерові, іноді вступає в діалог, примушуючи співбесідника розповісти про своє життя, висловити свої погляди. Мета цих творів аналітична: виявити вплив певного середовища, насамперед великоміського, на світогляд людини, на її долю" [6, 27]. Цю мету розглядаємо як наративну стратегію автора.

До першої прозової збірки "На філях життя" входять такі твори малої прози, що були написані між 1897 і 1901 рр.: "Свята книга", "Пан оберлейтнант", "Проблематик", "Дурна, що вона собі гадає!", "Ох, тоті романи!". Розглянемо наративні моделі збірки на прикладах.

"Свята книга" – перша новела збірки. Твір має аксіологічну проблематику, книга (мається на увазі Біблія) представлена як

символ Віри в різних іпостасях: віри як сліпої віри у правильність обраного, сили віри та зневіри, у контексті проблеми руйнування віри від зіткнення з іншими аксіологічними категоріями (наприклад, із пізнанням). Проблематика побудована на протиставленні поглядів на життя старшого та молодшого поколінь. Головна героїня – пані Ульріхова – тримається за все святе, що їй лишилося – Книгу.

Сюжет твору напружений. Читання Книги займає весь час старої жінки, для неї таке "спілкування" є заповненням життєвого часу, фокус уваги постійно на ньому. Так відбувається взаємодія героїні і Книги, комунікація між персонажами. Адже Свята Книга – не просто символічний образ, а образ-персонаж, наділений сенсом і власним життям, власною долею (яка трагічно відображується в долі головної героїні). Сенс такого заняття відсторонений наратор втілює у наступних словах: "Бо гарні науки, глибоко побожні молитви там, у старій книзі, що в неї на колінах" [7, 5]. Книга – джерело знань, та не простих знань – для жінки, а божественних. Адже тут маємо маркер моралі (що несумісний із власне науковим світоглядом): "гарні науки", "побожні молитви".

Протистояння минувшини та сучасності звучить у порівняннях та оцінках героїні: таких книг, як її свята Книга не вміють друкувати – тепер. Наявне протиставлення попереднього "числого" та сучасного "грішного" життя.

Історія впливу Книги на жінки починається від часу, коли Ульріхова ще жила з тіткою: "вона дивиться на тоту книгу літ шістдесят уже. Ще як мешкала з тіткою небіжкою" [7, 5]. Так до тексту входить новий персонаж – вчителька для Ульріхової, яка прищепила їй релігійність, любов і повагу до святої книги, заклала фундамент світогляду героїні. В образі тітки знаходимо втілення образу, за Юнгом, "великої матері" – материнська фігура, яка навчає життєвої моралі та часто визначає життєвий сценарій дівчинки. Віри Ульріховій достатньо для поваги та поклоніння. Книга творить гармонію життя жінки.

Моральний конфлікт відображений у колізії: життєва необхідність вдруге вийти заміж зіткнулася з містичним одкровенням. Наратор веде оповідь про оніричне ведіння очима героїні. Очевидно, воно підказане підсвідомістю жінки, у ньому ангел

соромить її за бажання вдруге виходити заміж. Епізод сну-марення можна трактувати з позицій аналітичної психології – як голос над-я (суперего) – традиції, мораль, погляди суспільства, зрештою все, чому навчили її тітка і свята книга. Це зав'язка новели, після якої починається наративний поворот до випробування віри Ульріхової.

Прагнення жінки змінити погляди Кароля виявлялося в тому, як вона йому проповідувала і навчала. В одному з діалогів вперше звучить теза про "антихристів у книзі": "Не маю такої книжки великої, бабцю, на якій розмальовані чорти, антихристи і інше бог-зна-що. А бабця має таку книжку..." [7, 8]. Теза про таке наповнення улюбленої книги спантеличила героїню, викликала хвилю внутрішнього супротиву, а Кароль "якось навіть на хвилику не подумав над тим, який гострий ніж пхнув, не хочачи в душу Ульріхової..." [7, 9]. Ці слова висловленні авторської позиції небайдужості до персонажа. Прийом характерний для С. Яричевського, адже зустрічаємо також у новелах "Пан оберлейтнант", "Дурна, що вона собі гадає!", "Солодке ім'я "Артист".

Наступний неназваний підрозділ ведеться на рівні міжперсонажної комунікації. Всевідний наратор знає не лише про перебіг подій, але й розуміє плин емоцій та зміну станів персонажів, не будучи при цьому частиною дієгезису. Оповідь іде за синусоїдальною схемою, рухаючись за емоціями Ульріхової: спокій – сум'яття – урівноваженість – сумнів – злам – смерть.

Сцена в кімнаті Ульріхової передає фокус уваги, прикутий до книги, про яку філософ Франц відгукується з великим захопленням, оцінює її надзвичайно високо. Однак причина захоплення була відмінною від захоплення Ульріхової. Що відзначає Франц у книзі, у цьому, як він каже, "чудеснім примірнику"? Правильні готичні букви, орнаменти. У діалозі жінка погоджується, але має на увазі своє – звернення до релігійних та моральних імперативів.

Кульмінація настає в момент аналізу ілюстрації, на якій у вигляді антихриста зображується Папа Римський, і викликає рішучий опір віруючої жінки. У героїні шок: виявляється, її Біблія протестантська, це означає, що вся віра, яка йшла з її "святої книги", виявилася неістинною, а отже і життя її одразу здалося прожитим намарне. Момент афекту наратор передає спершу через реакцію на те, що відбувається, інших персонажів: філософ

остовпів, Карло констатує божевілля родички, Карлова мати дуже здивувалася. Лише після цього фокус зосереджується на Ульріховій: "старуха заходилася коло широкої груби, в котрій палало ясным полум'ям..." [7, 12]. Спалення приводить до того, що "книга догорювала": неологізм морфологічно споріднений зі словами "догорала" і "горе", передає натяк на стан героїні, що була так прив'язана до свого безцінного скарбу.

Спостерігаємо аналогію внутрішнього конфлікту Ульріхової – до конфлікту Адама і Єви, які вкусили від дерева пізнання добра і зла. Героїня теж пізнала, але це знищило її гармонію та і, зрештою, її саму. Рационально-логічне поборолу емоційно-релігійне: "Учені, учені! <...> І нащо нам убиваєте душі своїми мудрощами? Я така була щаслива, так молилася з тої... тої... святої книги... А тут – ні, она не свята!" [7, 13].

Останні репліки твору – діалог без авторських ремарок, щоб читач зміг зробити власний висновок щодо всього сказаного. Кароль говорить про смерть Ульріхової, пояснює причину – у спаленій книзі та розчаруванні у вірі. У словах юнака відчувається закладений жаль за родичкою. На відміну від Кароля, Франц як науковець спрямував свій інтерес виключно до теми книги, втілюючи не утилітарний підхід: "шкода книжки: одинокий був примірник!" [7, 14].

Таким чином, на рівні проблемної складової це твір про протиставлення науки та релігії як старого та нового світоглядів. Протагоніст твору – пані Ульріхова – образ, що втілює риси саме релігійного світогляду з його поділом світу на поцейбічний ("земний") і потойбічний ("небесний"), вірою в існування надприродних сил та відведення їм головної ролі у світобудові та житті людей, наявність культу та поклоніння. Натомість антагоністи – молодий Франц і його товариш "філософ" втілюють науковий світогляд. Дослідницький інтерес юнаків, як власне будь-який науковий підхід, не рахується з гуманістичним ставленням – у центрі бажання дослідити, і не важливий ефект від сприйняття. Наратор є всевідним екстрадієгетичним і не вираженим експліцитно, а фокалізація зміщена в бік почуттів та переживань героїні.

Звернемося до ще однієї виразної новели збірки – *"Пан обелейтнант"*. Новела була написана 20.11.1897 у Відні й оповідає про події, які відбулися у Львові в сучасний авторові час.

Увага до військової тематики на межі століть поживалася через нагнітання соціально-економічної кризи та знайшла прояв у творчості таких митців кінця XIX ст.: Артур Шніцлер (новела "Поручик Густль"), Антон Чехов (водевіль "Ведмідь"), Іван Франко (драма "Украдене щастя"), Юрій-Осип Федькович (твори про жовнірів) та ін.

Найявний експеримент у формі: невеликий вступ (один абзац про героя, що закладає інтригу), основна частина, висновок із судженням наратора. Вступ у новелі – опис асоціативного пригадування: наратор, який включений до дієгезису, помічаючи молодих вояків, пригадує свого знайомого.

У центрі оповіді – образ оберлейтнанта. Серед його рис подано наступні: доброта, підкріплена пошаною ("його славили дуже добрим чоловіком всі вояки), запальний характер (може накричати і покарати домашнім арештом), справедливість ("звісно – покарати треба, інакше зникне військова карність" [7, 14]), не жорстокий ("не карав ніколи так, як се любили діяти інші, із-за котрих бідні людиська теряли марно своє здоров'я або й попадали в знеохоту до життя та й кінчали сю дочасну мандрівку самовбійством" [7, 14]). Однак при всіх позитивах, мав і мінуси: "мав наш оберлейтнант часами й немилі химери. Тоді його слухати не було мило. Раз пояснював нам вагу жовніра, мілітаризму взагалі..." [7, 14]. На думку героя, військова честь вища за "цивільну", тільки військовий стан дає людині добру славу.

В той же час показано, як на героя впливають звуки музики, як вони змінюють його настрій. Спостерігаємо, що всередині це натура тонка і вразлива, а жорстка світоглядна система – радше модель виживання у непростому світі. Тут відступає на другий план персона – соціальна маска і відкриваються істинні прагнення та бажання особи: "Красну пісню співаєте нині. Вам, русинам, позавидувати можна таких скарбів. Коли б я не був офіцером, бажав би-м бути музиком" [7, 17].

Наступний розділ подається після часового проміжку терміном в один рік. За цей час у житті оповідача відбулися зміни – він закінчив свою службу. Наратор звертається до таких маркерів-позначень біблійного походження: "я віддав "цісареві, що цісарське" <...>, вийшов я з війська в світ, щоби віддати знов

людям, що людське" [7, 19]. Спостерігаємо один із проявів сквородинівської філософії серця: людина має горнутися до того, що знаходить відгук на внутрішньому просторі, а не до того, що іде через примус. Ідея "сродності праці" знаходить вияв у поглядах, висловлених наратором.

Наступний епізод засвідчує зміну в житті головного героя. Через третю особу – слуги оберлейтнанта – наратор дізнається, що пан втратив і спокій, і сон. Виявилось, що уже близько трьох місяців оберлейтенант переживає якусь непросту внутрішню трансформацію. Наратор інтригує, не оповідаючи одразу про причину такої радикальної зміни. Шляхом індуктивного мисленнєвого пошуку оповідач приходить до думки, що причиною тому стану героя закоханість. Читач стає свідком короткого діалогу, що проливає світло на істинні почуття військового.

Настрій пана оберлейтнанта означено як "елегійний", тобто сумовитий і сповнений меланхолії. Читач дізнається про трагедію шаленого кохання героя. Психологічне пояснення такої сили почуття в тому, що вперше герой зустрів жінку, яка дала йому опір, змогла стати супротивником, адже не покорилась вдачі та статусу, і цим тотально його полонила. Причиною трагедії є разюча відмінність у світогляді: "от знайшлася одна, що сказала прямо: не можу любити офіцерів. Вони пропагують кастовість – се ідіотизм. Всякому вони відмовляють честі, привласнюючи її для себе, пришпилюючи на зірочки, на медалі, що їм блищать на грудях..." [7, 23]. Оберлейтнант переповів розмову з панночкою, яка гостро покритикувала світогляд військової людини та його плоди, кульмінацією стала її рішуча відмова.

Військовий сам починає шукати причини такого конфлікту в аналізі свого життя, тих догм, яких його навчили всі: родичі, які визначили наперед його долю; оточення, яке було в захваті від його стану і статусу; педагоги, які навчали кастовості та вищості жандармерії. Всебічний аналіз світогляду показав, що все проповідане оберлейтнантом було не його аутентичне, а набуте, прищеплене соціумом, у якому він жив. Насправді пошуки офіцера – екзистенційні: це пошуки самого себе у мінливому світі, у світі, де соціальні парадигми часто підмінюють істинну людську суть. Наріжним каменем для військового у цьому контексті постає поняття честі – того, що він вважав вищим за життя.

І тепер це поняття було знівельовано, звідси і крах: "признаю, що далеко щасливіший за мене найбідніший – як то в нас повідають – "цивіль" від мене, офіцера. Він вже привик, що йому всякий краде честь, обшарпує немилосердно, то й жиє, не турбуючись про нічо. А я з тими блискучими зірками на ковнірі маю знести те, що прожив гарне життячко з замкненими на світ і правду очима" [7, 24].

Розмова закінчується передчуттями можливої біди. Природа теж передає тривожний настрій, втілений в образі зів'ялого листа: "ми вийшли з кофейні та ступали міськими плантами, де лежало купами зів'яле листя. Шепотіло воно до нас таємною своєю мовою..." [7, 24]. Передчуття підтверджується фактом з кінцевого розділу, де подано замітку з газети із новиною про самовбивство оберлейтнанта і висловленням туги.

Таким чином, у центрі твору – конфлікт, пов'язаний із випробуванням світогляду любов'ю. Поняття честі (кастової та людської) – центральне у творі. Першоособовий наратор, занурений у подієвий ряд як оповідач, що знає історію, яку повідає, але не фігурує у ній як активний діяч. Наявна дискурсивна дистанція між головним героєм та інтрадієгетичним наратором, що представлена в аспекті людських стосунків. Наративна настанова: жаль за хорошою людиною, що зазнає екзистенційної кризи і краху.

Отже, шляхом текстуального аналізу визначено характеристики наратування, можемо визначити *нاراتивні моделі малої прози Сильвестра Яричевського*:

– Спосіб представлення історії: жанр новели дає можливість подавати історію лаконічно та справити на читача сильне емоційне враження неочікуваною кінцівкою.

– Наявне експериментування у формі: у більшості творів є невеликий вступ, у якому подається центральна історія чи її передумови у вигляді аналогій тощо. І вступ, і останні слова містять вияв авторського ставлення, що знаходить вираження в позиції наратора, який у емоційному плані не залишається стороннім спостерігачем, хоч і не постає актантом і рушієм сюжету.

– Мінімальні розповідні одиниці – частини тексту, що передають подію та її рецепцію, інколи подаються включення у внутрішній стан персонажів, інколи – оцінка наратора. Такі уривки тексту графічно відділені зірочками, містять від повсторінки до кількох сторінок тексту.

– Особливостями організації подієвого ряду є причинно-наслідкові зв'язки, визначена часова та просторова структури, змінність ситуацій, представлення не просто набору подій, а нарації про події.

– Наративний темп зазвичай лінійний з витриманим у логічних рамках хронотопом.

– Фокалізація зазвичай зосереджується не на самій події, а на сприйнятті її з боку одного з персонажів.

– Тип представлення висловлювань і думок персонажів, наратора, авторських знаків у тексті виглядає наступним чином: якщо наратор виражено присутній у внутрішньотекстовому просторі, він передає своє оцінне ставлення до того, що відбувається.

Збірка "На філях життя" є відображенням сецесійного буття Відня і Львова кінця ХІХ ст. і передає соціальні зрушення та екзистенційні пошуки. Образ наратора і наративні моделі постають способами представлення проблемно-тематичних аспектів, а міжлюдська комунікація на рівні тексту передається як міжперсонажна.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Деркач Л. Наративна модель як спосіб художньої презентації світу // Лариса Деркач // Наукові записки ТНПУ ім. В. Гнатюка. Серія: Літературознавство [редкол.: М. Ткачук, Р. Гром'як, О. Глотов та ін.]. – Тернопіль, 2011. – Вип. 31 – С. 236–248.

2. Ковалів Ю. Історія української літератури: кін. ХІХ – поч. ХХ ст.: підруч.: у 10 т. / Юрій Ковалів. – К.: ВЦ "Академія", 2013. – Т. 1: У пошуках іманентного сенсу. – 512 с. – (Серія "Альма-матер").

3. Ткачук М.П. Наративні моделі українського письменства / М.П. Ткачук. – Тернопіль: ТНПУ ім. В.Гнатюка, Медобори, 2007. – 464 с.

4. Філософський словник. За ред. чл.-кор. АН УРСР В.І. Шинкарука. – Київ: гол. ред. УРЕ, 1973. – 600 с.

5. Челбарах В.В. Творчість Сильвестра Яричевського в українському літературному процесі кінця ХІХ – початку ХХ століття: дис. ... канд. філол. наук / В.В. Челбарах. – К., 2009. – 176 с.

6. Яричевський С. Твори: в 2-х т. / Сильвестр Яричевський / підгот. текстів, вступ. стаття М. Ласло-Куцюк. – Бухарест: Критеріон, 1977. – Т. 1. – 496 с.

7. Яричевський С. Твори: в 2-х т. / Сильвестр Яричевський / підгот. текстів, вступ. стаття М. Ласло-Куцюк. – Бухарест: Критеріон, 1977. – Т. 2. – 509 с.

Стаття надійшла до редакції 17.04.15

О. В. Рыбась, асп.

Институт филологии КНУ имени Тараса Шевченко, Киев

**Нарративные модели сборника новелл "На флях життя
(На волнах жизни)" Сильвестра Яричевского**

В статье исследованы нарративные модели первого сборника малой прозы украинского писателя конца XIX – начала XX века Сильвестра Яричевского "На флях життя" (На волнах жизни)". Нарративная методология позволяет проследить формирование проблемно-тематического спектра и индивидуального стиля, которые отражают сецессионные процессы в украинской литературе в контексте европейских культурных движений.

Ключевые слова: нарратив, нарративная модель, нарратор, диегезис, новелла, сецессия.

O. Rybas, post-graduate student

Institute of Philology, Taras Shevchenko University of Kyiv

**Narrative models in the collection of Sylvestr Yarychevs'kyi's short stories
"Na fyliach zhyttia (On the waves of life)"**

The article explores the narrative models in the first collection of short stories "Na fyliach zhyttia (On the waves of life)" by ukrainian writer of the late XIX - early XX century Sylvestr Yarychevs'kyi. Narrative methodology allows us to trace the formation of the topical spectrum and individual style, that reflect secession processes in ukrainian literature in the context of european cultural movements.

Keywords: narrative, narrative model, the narrator, diegesis, short story, secession.

УДК 821.161.2:172.15"18"

О. В. Рудько, викл.

Институт філології КНУ імені Тараса Шевченка, Київ

**МЕТОДОЛОГІЯ ВИВЧЕННЯ НАЦІОНАЛЬНОЇ
ІДЕНТИЧНОСТІ В УКРАЇНСЬКІЙ ЛІТЕРАТУРІ
ДРУГОЇ ПОЛОВИНИ XIX СТОЛІТТЯ**

Статтю присвячено методології вивчення національної ідентичності в українській літературі другої половини XIX століття. Розглянуто поняття національної ідентичності з точки зору як літературознавців того часу, так і сучасних науковців. Вивчено різні підходи до питання відображення національної ідентичності та, відповідно, завдання письменника на матеріалі праць Івана Нечуя-Левицького, Михайла Драгоманова, Івана Білика, Івана Франка, Сергія Єфремова. Досліджено роботи сучасних науковців і визначено новітні методи вивчення проблеми.

Ключові слова: література другої половини XIX століття, національна ідентичність, світогляд народу, завдання письменника, метод.